

FRISK i förskolan - en förskola för alla

Enköpings kommun
Maj-Juni 2019

Vilka är vi?

Ove Andersson

Informationsläkare

Strama Region Uppsala

018 - 611 90 02

ove.andersson@regionuppsala.se

Viktoria Cordova

Sjuksköterska

Strama Region Uppsala

018 – 611 11 49

viktoria.cordova@regionuppsala.se

Bodil Ardung

Smittskyddssjuksköterska & enhetschef

Smittskyddsenheten, Region Uppsala

Kontaktperson för förskolor i länet

018 - 611 92 21

bodil.ardung@regionuppsala.se

www.smittupp.nu/forskola

Vårt uppdrag - länsövergripande

- *Smittskyddslagen* ... "tillgodose befolkningens behov av skydd mot spridning av smittsamma sjukdomar"
 - Samverka med myndigheter – förebygga/begränsa
- *Strama*... "minska onödig antibiotikaförskrivning och verka för ett rationellt användande av antibiotika, resistensproblematik"
- Barnhälsovårdens (BHV) roll förändrad
 - Tidigare låg det i bhv uppdrag att svara för rådgivning och undervisning gentemot förskolorna i respektive upptagningsområde.

Är hygien viktigt?

- Ja, genom att hålla kroppen ren från smittämnen skadliga kemikalier och smuts ökar människans motståndskraft och därigenom livslängden.
- Exempel;

Livsmedelshygien – med god hygien när du lagar och förvarar mat minskar risken att bli matförgiftad och samtidigt håller maten längre.

Personlig hygien – med bad/dusch, tandborstning och rena kläder minskar risken för att bli sjuk, vara smutsig och lukta illa.

Handtvätt – en god handhygien är den viktigaste åtgärden för att motverka smittspridning.

Vilken typ av hygien/renlighet som ska användas beror på sammanhanget tex i vården, samhället, hemmet.

Infektioner i förskolan

Ove Andersson

Informationsläkare, Strama Region Uppsala

ove.andersson@regionuppsala.se

Bakgrund

- Förskola och skola är en riskmiljö för infektioner och smittspridning
- Hög infektionsförekomst
- Hög antibiotikaförbrukning

Varför är infektioner hos barn vanliga?

- Föds som en ”öppen bok”
- Får antikroppar från modern
- Skaffar sig immunitet för olika sjukdomar efter att ha smittats eller vaccinerats
- Immuniteten står kvar olika beroende på smittämnet

Barn ska ha infektioner

- 2-3-åriga barn på förskola
6 - 8 vanliga infektioner per år normalt
- Atopiska 2-3-åringar
(astma, eksem och allergi)
10 - 15 vanliga infektioner per år normalt

Vad orsakar akuta infektioner hos barn på förskolan?

- **Virus**

- Bakterier

- Parasiter mm

Bakterier är nyttiga

- Stimulerar immunförsvaret
- Metabolisk funktion
- Bryter ner organiskt material i miljön
- Producerar t.ex. fettsyror och vitaminer
- Associerad med IBS, allergi, fetma...

Vi bär alltid bakterier som vi behöver och som ibland kan ge sjukdom

- I tarmen
 - Upp till 2 ½ kg
- I urinen
 - Äldre kvinnor > 80 år, upp till 50 % bär bakterien utan att vara sjuka. Finns även hos barn. Skyddar mot infektioner.
- I näsan
 - Upp till 80 % av friska förskolebarn bär pneumokocker
- I svalget
 - Streptokocker i svalg, upp till 25 % av barn 5 - 12 år bär bakterien, 5 – 10 % av vuxna. Upp till 60 % vid aktiv sjukdom i barngrupp.

Spridningssätt

- Luftburet
 - Luftvägsinfektioner, ögoninflammationer
- Fekaloralt
 - Tarminfektioner, springmask
- Kroppsvätskor
 - Sexuellt överförbara sjukdomar (STI), hepatit B, hiv
- ”Autosmitta”
 - uvi, svamp
- Kontaktsmitta
 - Fästinginfektioner, huvudlöss

Hur blir våra vanliga bakterier resistenta mot antibiotika??

Svar: Vi använder antibiotika

Konsekvenserna av antibiotikabehandling för dig

- Selektar fram resistent (motståndskraftiga) bakterier i normalfloran
- Störd tarmflora – hälsoeffekter ?

Konsekvenser av multiresistens för oss

- Minst 25 000 dödsfall/år i Europa
- Allt svårare att bedriva modern sjukvård
 - cancervård
 - neonatalvård
 - transplantationskirurgi

Varför har det blivit så här?

- Överanvändning av antibiotika
- Felaktig användning av antibiotika
- Underanvändning av hygien
- Dålig kunskap
- Brist på nya läkemedel

Vinterkräksjuka (calicivirus)

- Mycket hög smittsamhet
- Låg infektionsdos: 10-100 viruspartiklar
- > 100 miljoner viruspartiklar/gram avföring-kräkning
- Kan överleva, men ej tillväxa utanför levande organismen
- Människan enda kända reservoaren

Mottaglighet

- 20 % naturligt "immuna"

Mutation kromosom 19-saknar receptor som kan binda calicivirus - kan teoretiskt ej bli sjuka

- Kortvarig immunitet efter genomgången infektion

Ett svårstädat virus

- Stabilt virus -överlever länge i miljön (vecka, månad)
 - 10 dygn i kylskåp
 - i tvätt efter 2 veckor
- Saknar hölje -ganska tåligt mot alkohol
- Mekanisk rengöring är viktigast!

När ska barnet stanna hemma från förskolan?

- *Vid diarré och kräkningar:*

På grund av större risk att sprida smitta till andra ska det gå minst 48 timmar efter senaste diarré eller kräkning innan återgång till förskola.

- *Vid övriga infektioner:*

Barnets allmäntillstånd avgör. Barnet ska orka medverka i de dagliga aktiviteterna och inte kräva mer omvårdnad än vanligt.

- **förskolan bedömer och avgör situationen på förskolan!!!**

Bakgrund

- De flesta barn i förskoleåldern är inskrivna på förskola.
 - Många barn på liten yta i förskolan innebär att risken för att smitta sprids är stor och att även infektionsutbrott ökar.
- Studier visar att hos barn i förskolan finns en översjuklighet i infektionssjukdomar på ca 20-30 %
 - Flera studier visar också att genom införande av förbättrade och gemensamma hygienrutiner kan man minska barnens sjukfrånvaro och antibiotikaförbrukning.

FRISK i Enköping

- Genomföra utbildning i infektionssjukdomar, smittspridning och hygien till förskolan.
- Vara förskolan behjälplig vid inventering av nuvarande hygienrutiner och riktlinjer.
- Hjälpa förskolepersonalen med implementering av riktlinjer gällande hygienrutiner.
- Medverka på föräldramöten i möjligaste mån.
- Verka för att stärka samarbete mellan barnhälsovård och förskolan samt stimulera samarbete där sådant inte finns.
- Ha regelbunden kontakt och vid behov uppföljning med förskolorna.

”Vilka ansvarar för barnens hälsa i förskolan och hur samverkar vi på bästa sätt?”

Arbetsmiljöperspektiv

Arbetsgivarens ansvar;

- "värnar om personalens arbetsmiljö"
- "vill inte ha sjuk personal"
- "ont om pedagoger/personal och vikarier"
- kostnadseffektivt att arbeta förebyggande

Tillsynsprojekt – hygien i förskolan

Socialstyrelsen 2009

- Det måste finnas en **god kunskap** om hygienrutiner inom förskolan för att minimera risken för smittspridning, oavsett smittämne.
- För detta krävs **kunnig personal**, ändamålsenliga lokaler, rätt utrustning och utemiljö.
- Förskolan måste kunna **erbjuda en god omsorg** till alla barn oavsett smittsamhet.
- Vidare bör barnen, som en del i den pedagogiska verksamheten, lära sig att det är **viktigt med god hygien**

Region Uppsala

Exempel på kommentarer från föräldrar

"Jag kan tycka att lokalvården kunde bli bättre"

"Inga vattenflaskorna - helt onödigt: byt ut till plastmuggar"

"Rengöring av leksaker och möbler kunde bli bättre"

"Personalen måste våga säga till mer om att barnen som är sjuka inte bör komma till förskolan"

"Förbjud syskon till sjuka barn att komma till förskolan och smitta ner resten av barngruppen"

"Man vet ju egentligen inte om personalens hygien. Jag lämnar barnet där och hämtar. Jag ser ju inte om dom är noga att tvätta händer osv. Men hoppas såklart"

Exempel på kommentarer från personal inom förskolan

"Upplever att föräldrar
"chansar" och kommer med
halvsjuka barn till förskolan
och säger att ring om barnet
blir sämre är något"

"Skulle vara bra med
utbildning om
smittspridning och
hygien" Viktigt!"

"Det är viktigt att vi som
arbetar med barn känner till
hygienregler vid förskolan. Men
det är lika viktigt för föräldrar
att känna till hygienregler
hemma och på förskolan"

Behöver få aktuella rön
med argument
som håller för
diskussion...
Behöver repetition!"

Följande åtgärder föreslås

- Arbetet med att minska risken för smittspridning är av stor betydelse. För detta krävs kunnig personal, kommunikation med föräldragruppen, ändamålsenliga lokaler, rätt utrustning och utemiljö.
- Nedskrivna hygienrutiner och god följsamhet till dessa.
- Kontinuerlig fortbildning av personalen. Utbilda hygienombud som "motor" i arbetet.
- Ordna en struktur för samarbete med hälso- och sjukvård.
- Systematiskt följa sjukfrånvaron i barngruppen.
- Barnen, som en del i den pedagogiska verksamheten bör lära sig att det är viktigt med god hygien.

Vad kan förskolan, du och jag göra?

- Vara så kunnig som möjligt
- Vara noggrann med hygien
- Bidra till att skapa välinformerade föräldrar

Vad är viktigt på förskolan

- Välutbildad personal avgör om barnet orkar delta
- Alla gör lika – bra rutiner
- Använd informationsmaterial, ha det tillgängligt

Vid mötet med förälder

- Teamarbete
- Bekräfta situationen
- Tydliga riktlinjer om hanteringen
- Informationsmaterial: När, var, hur?
- Spegla infektionsläget

Budskap till föräldrar

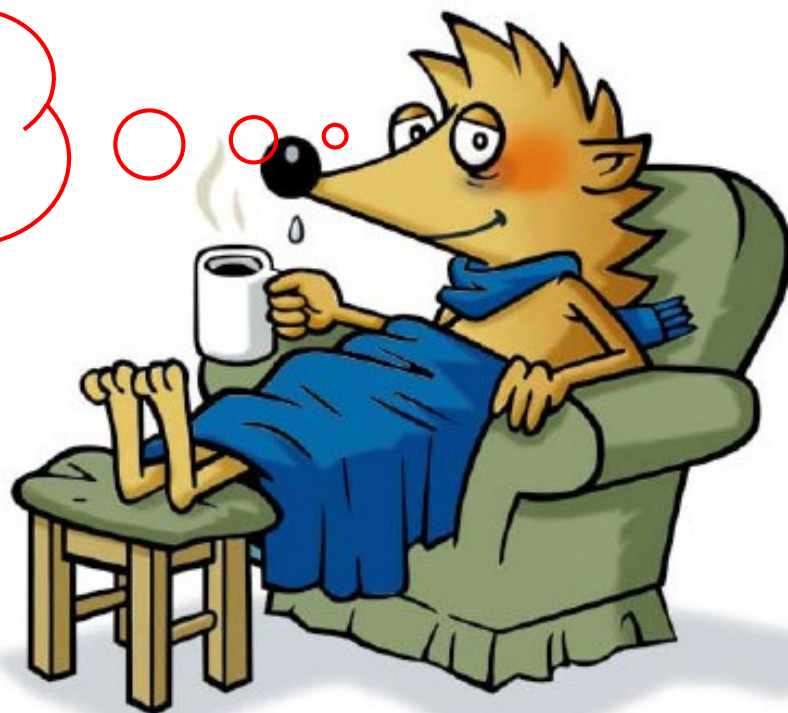
- Barnets allmäntillstånd är viktigast
 - allmäntillståndet avgör om barnet kan vara på förskolan eller inte, ej diagnosen. (ej magsjukor!)
 - allmäntillståndet avgör om kontakt bör tas med sjukvården
- Om du är osäker så kontakta vården för råd!!!!

När ska vården kontaktas?

- Om barnet är allmänpåverkad
- Om barnet har hög feber
- Om barnet är farligt smittsam
- Om barnet har andra medicinska riskfaktorer

Hmm...
Antibiotika?
Ja tack,
men helst inte!

Finns hos
distrikts-
sköterskan!!

Barn, infektioner och antibiotika

En föräldrautbildning inom ramen
för BVC:s utbildningsprogram

Förhindra infektioner

- Handtvätt före varje måltid och efter toalettbesök
- På skötbordet, plastad madrass, tvättas mellan varje barn. Engångsunderlägg av papper. Flytande tvål.
- Spola med nedfällt lock
- Engångshanddukar ska användas
- Barnen skall som regel vara ute varje dag året runt
- Lokalen bör vädras ordentligt dagligen
- Lokalen skall vara väl städad och leksakerna måste tvättas regelbundet
- Snuviga barn - pappersnäsdukar som sedan slängs i avsett kärl

När tvättar vi händerna?

Med tvål och vatten

- Efter toalettbesök/blöjbyte
- Efter snytning
- Före måltider, servering
- Efter utevistelse
- Annars när händerna är synligt smutsiga

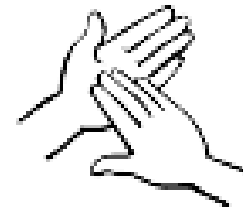

Handdesinfektion

Används vid sjukdomsutbrott

Hur tvättas händerna?

Vanligen missade områden vid handtvätt/handdesinfektion

Handens ovansida

Handens insida

Handhygien är a och o (nästan)

- Tvättställets placering
- Tvål (flytande) & vatten
- Engångshanddukar
- Handdesinfektion
- Engångshandskar
- Ev. plastförkläde

Forts. Handhygien är a och o (nästan)

- Hosta och nys i armvecket
- Sjuka stannar hemma
- Informera när utbrott finns på förskolan
- Vid frågor om smitta - kontakta
bvc/vårdcentralen/1177

Utbrottshantering

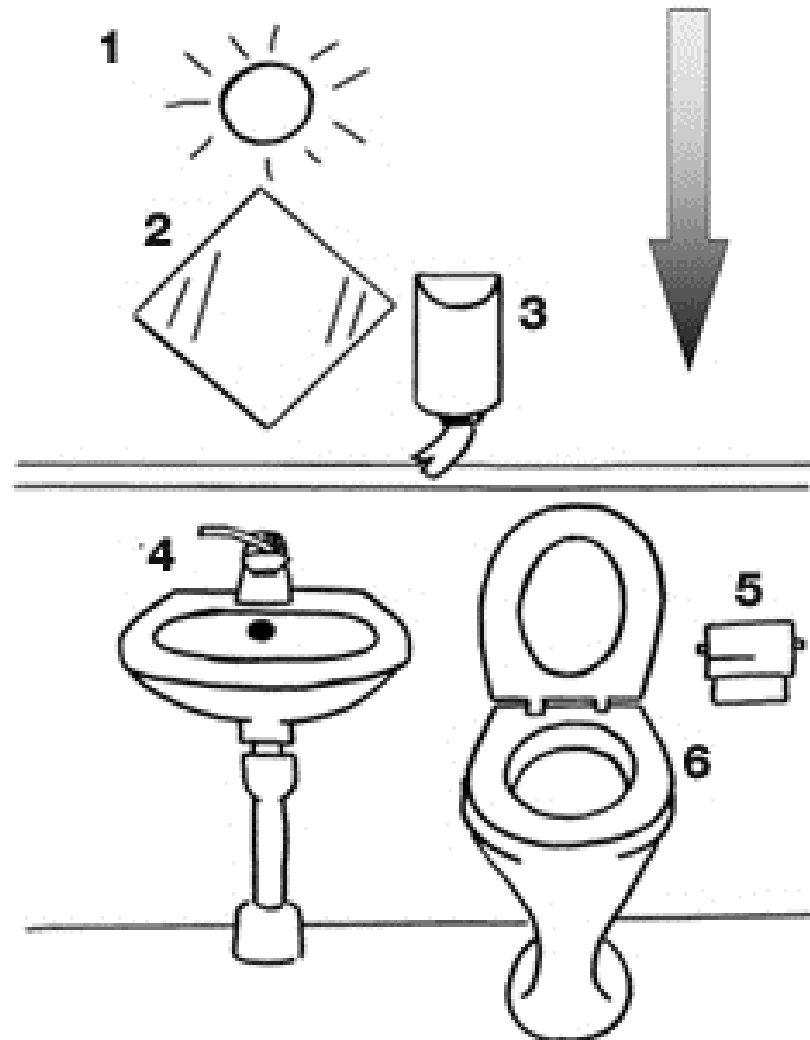

Åtgärder för att minska smittspridningen vid utbrott av magsjukor & streptokockinfektioner

- God **handhygien**, tvätt & desinfektion, speciellt före måltid och efter toalettbesök/blöjbyte
- **Blöjbyte** - använd engångshandskar, ytdesinfektion, pappersunderlägg på skötborden, byts **mellan varje barn**
- **Mathantering** - Låt inte personalen gå mellan kök & blöjbyte. Inga barn i köket. Ej buffé eller självservering
- **Rengöring/tvätt**, leksaker, textilier, städning, nappar. Kasta kitor och dylikt
- Undvik aktiviteter mellan avdelningar

Mer info finns på www.smittupp.nu/forskola, → Hygienråd
-> skärpta hygienrutiner i förskolan!

Städa rätt!

Beställning av broschyrer och affischer ex. När barnet är sjukt, Tvätta, tvätta liten hand

- Telefon: 018 - 611 92 24/25
- Fax: 018 - 55 29 01
- E-post:
smittskydd@regionuppsala.se
- Hemsidan: www.smittupp.nu/forskola

Nyttiga hemsidor

www.smittupp.nu/forskola

www.regionuppsala.se/stramauppsala

Och dra er aldrig för att kontakta oss!!

- bodil.ardung@regionuppsala.se
- viktor.cordova@regionuppsala.se
- ove.andersson@regionuppsala.se

